XLVIII. évf. Cluj, 1938. augusztus. Bun de imprimat. 8. szám.

UNITÁRIUS KÖZLÖNY

A VALLÁSOS ÉS ERKÖLCSÖS ÉLET ÉBRESZTÉSÉRE
KIADJA A DÁVID FERENC EGYLET

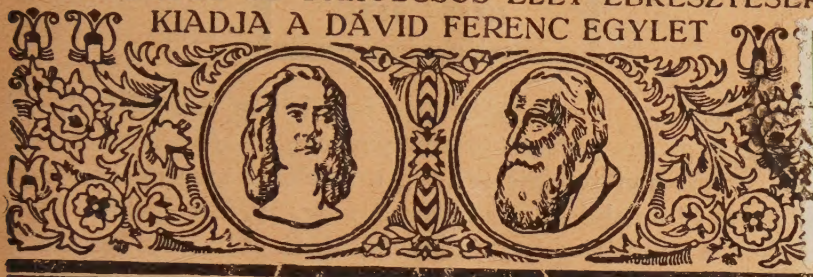

Alapitotta: DR. BOROS GYÖRGY.

Tarcsafalvi Dr. Pálffy Ferenc
1876—1938.

Szövegét lásd 1938. évi juliusi (7-ik szám) 132 oldalán.

Library of
UNITARIAN
FOR THE MINISTRY
Berkeley

1503 Unitarian Theolog. School
Berkeley California

Deésfalvi Pataky Sándor (1869—1938).

A halál aratása tovább tart. Egy hónap sem telhetik el anélkül, hogy egyházunk valamelyik munkás és érdemes tagjának az elhunytáról fájó szivvel ne kellene megemlékezzünk. Julius hó 11-én deésfalvi Pataky Sándor, ny. főszolgabíró, földbirtokos, az unitárius egyház főtanácsának évtizedek óta tagja, a Târnava—Küküllő-kör v. felügyelő gondnoka hosszas szenvedés után elhunyt.

Deésfalvi Pataky Sándor a vármegyei közéletnek és az unitárius egyházi életnek egyik kiváló alakja volt. Mint főszolgabiró erkölcsi komolysággal fogta fel feladatát. A vármegye komoly vezetőségének, köztük Sándor János volt belügyminiszternek teljes mértékben birta a bizalmát. Fontos állását ugy töltötte be, hogy járása népe hálásan gondol az ő bölcs kormányzata idejére. Mindenkinek a javát és előhaladását munkálta nyelvi, faji vagy vallásfelekezeti külömbség nélkül.

Mint felügyelő gondnok és egyházi tanácsos odaadó gondossággal és szeretettel irányitotta, vezette egyházkörének és egyházunk ügyét. A világháborut megelőző időkben a főtanács munkájában részt vett s általában egyházunk vezető emberei csoportjába tartozott mindig. Egyházszeretete és az egyházért való munkássága feledhetetlen lesz az unitárius szivek előtt.

Most ő is elment közülünk. Érezzük, hogy ismét szegényebbek vagyunk. Hazatért. Már azoknak a társaságában van, akiknek életelemük volt az egyház szeretete. Ott mind többen és többen lesznek, itt mind kevesebben és kevesebben maradunk . . .

A munkás, szeretetteljes, kötelességtudó élet elmulott, de az édes boldogitó- példátadó életemléke megmaradott. Csak porhüvelye a mulandóságé. Személyisége tovább él szeretteinek, nagyszámu rokonságának, az unitárius egyház és a magyar közélet embereinek az emlékezetében.

Hisszük, hogy a Mindenható Isten pedig az örök élet diadalát biztositja számára, mert a reábizottakban hű és igaz volt . . .

Egy próbavétel.

Valamikor réges-régen összetalálkozott a jó szellem a rossz szellemmel és a szokásos üdvözlések után mindjárt beszédbe elegyedtek. A napi események és a rendes ügyek tárgyalása mellett szóba hozták még azt is, hogy a földön kié a nagyobb hatalom és, hogy kié a dicsőség?

A rossz szellem nem engedett. Kiabált és kézzel-lábbal bizonyitgatta azt, hogy övé a hatalom és a dicsőség.

De bizony a jó szellem sem tágitott. Ő is úgy, mint a rossz szellem, azt állitotta és amellett kardoskodott, hogy a földön övé a hatalom és a dicsőség.

Órákig tartó kemény vagdalkozás, vitatkozás és csatázás után végre abban állapodtak meg, hogy utra kelnek, bejárják a világot és személyesen fognak meggyőződni afelől, hogy tényleg kié a hatalom és a dicsőség a világon.

Mentek, mendegéltek, hegyeken keresztül, völgyeken át. Városról, városra, faluról, falura vándoroltak. Bekopogtattak a szegényhez, a gazdaghoz, az erőshöz, a gyengéhez, a boldoghoz a boldogtalanhoz egyaránt. Nem hagyták el, nem kerülték el senki házát, palotáját és kunyhóját. Mint koldusoknak öltözött szegény vándorok ruhát, szállást kértek és itt is ott is valami segitségért könyörögtek.

A könyörületességet, a jóknak szives és lelkes adakozását a jó szellem piros vonallal, a hideg és mostoha elutasitást, a rosszaknak keményszivüségét pedig a rossz szellem, kék vonallal jegyezte.

És amikor egy várost bejártak és annak a végére értek, leültek egy fa alá vagy az utszéli árok pázsitos partjára és amig ott pihentek, számbavették az eredményt. Összeadták a huzott vonalakat és akinél a vonalak száma a nagyobb összeget adta, azé volt a győzelem és a dicsőség.

Nagyon, de nagyon ügyeltek arra, hogy hibát, cselszövést vagy mulasztást egyik is a másik terhére és veszélyére elkövessen.

Ellenőrizték szigoruan egymást. Pedig hát ez a merő figyelem és féltékeny ellenőrzés felesleges és hiábavaló munka volt, mert már az első két-három eset összeszámolásánál, számbavételénél lehetett látni és észrevenni azt, hogy a győzelem mérlege mindig a rossz szellem javára billent.

Megnyugtatásul még egy-két próbát tettek, de hiába, mert minden ujabb és ujabb próbálkozás épen úgy, mint az előbbi kisérletezések, mindig csak a rossz szellem győzelmét és annak a fölényét biztositották.

Az élet és a körülmények ilyetén való megismerése és a szellemi világ berendezkedésének tökéletes és eredeti fölfedezése és meglátása után a munkát be is fejezték és tovább már nem próbálkoztak. Végeztek. Mint jó és hűséges kenyeres

pajtások, egymásnak kezet adtak, egymástól elbucsuztak és egymástól örökre elváltak. Mindenik vitte magával emlékül azt, amit látott, utazása alatt megismert és fölfedezett. Mindenik vitte magával és emlékül azt az igazságot, hogy a földön tényleg mindenütt többen vannak a keményszivü részvétlen emberek, mint a könyörületes, megértő jó és kegyes lelkek.

A már ismert mese vége és annak befejező mondata szomoru birálatot mond a világról és kellemetlen megállapitást, fölfedezést ad az emberről. Mert szavai szerint sokan vannak a kemény, részvétlen szivüek és nagyon kevesen a könyörületes jó lelkek. Más szóval az emberiségnek nagyobb tömege letért, félrecsuszott a jóság, szeretet és a könyörületesség ösvényéről és a bünnek s igy a belátástalanságnak, az önző részvétlenségnek az utjára lépett. Azt járja, azon halad, azon vergődik anélkül, hogy életiránya megforditására bármit is tenne.

Minden komolyabb figyelem és számitás nélkül törtet előre. Nem látja be és nem veszi észre vagy talán nem is akarja, hogy e sarkonfordulás teljesen ellentétben van küldetésének és elhivatásának eredeti céljával. Az élet megélésének egy magasabb és fenségesebb lény által adott módjával, alakjával és megjelölt irányával. Nem ismeri föl és nem veszi észre azt, hogy mennyire visszaél az Isten parancsolatával, a melegszivü Jézus akaratával és a szeplőtlen tiszta vallásosság kivánságával és határozott óhajával.

A fenti bemondások és megállapitások után előállott helyzetkép ismerete alapján, mintegy önként vetődik fel a kérdés: miért van ez igy? Mi az oka annak, hogy a világon többen vannak a keményszivü, részvétlen emberek, mint a megértő, könyörületes és belátó jó lelkek?

A feltett kérdésre az egyik templomi ének röviden és találóan adja meg a választ, a feleletet. Azért van ez igy „mert meglankadott a szeretet az emberek fiai közt".

Ahol pedig nincsen szeretet, ott nincsen vallás, ott nincsen Isten. Ahol pedig nincsen Isten, ott hitről, jó lélekről, könyörületességről és hűségről beszélni nem lehet. Ott örök sötétség van. A komor sötétségben pedig szivtelenség, önzés és rideg gyűlölet, amely sohasem a mennyországba, hanem mindig és minden körülmények között a pokolba vezet, a rosszra int és a szivtelenségre csábit.

Az az ember, aki nem tud szeretni, az irgalmasságot sem tud cselekedni. Az minden mellékes és további gondolkozás nélkül guzsba csavarja és véka alá rejti a krisztusi alázatosságot és szellemiséget.

Az elvet és az eszmét, amelyet a megváltó hirdetett, amelyért ugy megszenvedett és kereszthalált halt, kigunyolja, kisemmizi, az erőt és a lángot, amely a tanitványokat munkára hivta, tettre szólitotta, megtöri és kioltja. Ezáltal pedig kivégzi, halálra sebzi emberi méltóságát és visszaesik arra a

semmitérő kezdetleges pontra, ahonnan valamikor elindult a vadember.

A Gecsemáné-kert ártatlanul szenvedő hősének emléke, a tanitványok lelkesedése, bátorsága és kitartó munkássága nem érdeklik. Természet- és helyzetadta vágyai után halad, azt szolgálja és csak annak az alárendelje. Közömbös és részvétlen minden iránt, ami a jó ember tulajdonsága. A hitükért és a vallásukért ugy megszenvedett és megkinzott hősök megpróbáltatásokkal telitett történelme és szivós kitartása nem hatnak rá, nem ragadják meg a figyelmét és nem érintik a már teljesen elpuhult lelkét és a legértékesebb kincstől, a szeretetétől megrabolt, megfosztott szivét.

A devai és a genfi mártirok, azok a lelkesen szóló tüzesnyelvü apostolok, az a szellem, az az eszme, az a gondolat, amelyért ők megszenvedtek és később hősiesen meghaltak, előttük mind-mind ismeretlen fogalmak, értéktelen és sulytalan csodák.

A munkától irtóznak. A dologtól, amelynek inditó oka a szellem és irányitója a jó lélek, félnek, remegnek és idegenkednek, Amit tesznek, végeznek, az is mind-mind csak önző, gépies foglalkozás, élet, érzés és szellemnélküli mesterkedés.

Szomoru kép, de igazság. A valóságnak eredeti föltárása és bemutatása.

Csak itt-ott láthatni rajta egy-egy kedvesebb pontocskát, egy-egy szellemmibb és észszerübb részecskét.

Mert, hogy mindenben őszinték és eredetiek legyünk, meg kell mondanunk és be kell vallanunk azt, hogy ugy, amint a sötét éjszakának is van egy-egy fénylő csillaga, ugy a világról és az emberről alkotott ijesztő képnek is van egy-egy művésziesebb sejtje, egy-egy biztatóbb és megnyugtatóbb része.

A kisértő még nem keritett hálójába mindenkit. Győzelme nem teljes és hatalma nem végtelen. Az élet egészséges és szentséges, utja nem üres és nem puszta, mert még mindig vannak jó lelkek, munkások és apostolok, akik azon járnak és igy a szentséges vallási parancs törvényszerüségei szerint élnek és a fekete rosszlelküség, a gonosz Sátán hivogató, csalogató szavaira, csábitgatásaira nem hallgatnak. Hűségesek önmagukhoz, a Krisztus által alapitott anyaszentegyházhoz, annak hitéhez, szelleméhez, eszméihez és hűségesek az Istenhez.

A szenvedések, a nyomoruságok utját, a Golgotát járják, azon haladnak, de nem panaszkodnak és nem zugolódnak, mert érzik, tudják és látják azt, hogy csak azon át közelithetik meg a tökéletességet és érhetik el az örökkévalóságot.

Munkások, irgalmasok, békességre igyekezők és alázatosak.

Munkások a vallásos hitbeli hűség követésében és annak terjesztésében. Irgalmasok a fájdalmas szenvedésekben. Békességre igyekezők a háboruskodásokban és alázatosak a gazdagságban, jólétben és a boldogságban.

Bátran és szilárdan kitartók. Nem csüggednek, nem lankadnak az élet hullámverései között, mert a szeplőtlen tiszta vallásos élet szelleme hitre és bizalomra serkenti s igy minden törekvésükben és nemes vállalkozásukban győzelemre segiti és diadalra jutattja.

A nap-nap után rendbehozott, megujitott és följavitott templomok, az égbenyuló karcsu tornyok, közintézmények, iskolák és a nemes cél szolgálatában álló egyesületek, társaságok munkássága és törekvése mindennél világosabban mondja, beszéli és hirdeti, hogy vannak még utódok, akik a hagyományokhoz hiven ragaszkodnak és nem a külső fényes látszatért, hanem a belső lelki megnyugvásért s igy az üdvösség örök boldogságáért küzdenek, fáradnak és ha kell szenvednek.

Hivek és szilárdan kitartók, jólelkü adakozók és könyörületesek, hogy példaadásukkal az embert kivezessék a halál örvényéből, fölemeljék a bünnek, a rossznak förtelmes mélységeiből s igy visszaadják önmagának, hogy az ezáltal térdre kényszeritett rossz szellem megszégyenitésével diadalra juttassák a tisztán erkölcsi alapon nyugvó „jó szellem" uralmát, ugy az erősek, mint a gyengék, a nagyok és a kicsinyek között mindenütt, de mindenütt a világon. *Lőrinczy Miklós.*

XI.-ik Unitárius Ifjusági Találkozó

julius 1—3-ig Cluj-Kolozsvárt.

Az Unitárius Ifjuság XI. találkozója az előző számunkban jelzett munkaprogram keretében eredményes munka és siker jegyében folyt le. A találkozás tárgyköre ifjusági mozgalmunk ujjászervezése és a mai idők szellemének megfelelő munkaprogram megállapitása volt. Az ifjuság szép számu részvételével és komoly tanácskozásával biztositotta a találkozó sikerét.

A találkozó julius 1-én, pénteken délelőtt templomozással kezdődött. A szokásos jelentések után Erdő János tartotta meg igen értékes előadását az „Ifjuság szerepe a belmissziói munkában" cimen. Előadásában feltüntette a hivatás és küldetés fontosságát, s az az ifjuság, amelynek nincs küldetése-, missziója, az gyümölcstelen, amely eredményt nem tud felmutatni és nem életképes. Ifjuságunkra fontos feladatok várnak a belmissziói életben ; eddig is figyelemreméltó eredményeket mutat fel ezen a téren, s épen ezek az eredmények kell buzditsák még nagyobb erőfeszitésre a munka érdekében. — Simándi András a bucureşti ifjusági egylet elnöke az ottani missziós munkáról számolt be és kérte, hogy az ifjuság, amely ezt a missziós egyházközséget kezdeményezte és segitette, a jövőben is mindent tegyen meg ezért az egyházközségért. Ugyanilyen értelemben szólalt fel Lőrinczy Géza lelkész is. — Utána Kiss Viola tartott előadást az „Angol nő élete ugy, ahogy én láttam" cimen

és vont párhuzamot az angol és transylvaniai nők élete között. — Délután Seyfried Ferenc, az Ege titkára „Az ifjuság az ujjászervezett gazdasági életben" cimen tartott előadásban fölvázolta azokat a módokat és lehetőségeket, melyek ifjaink rendelkezésére állanak a mai nehéz időkben. Ugyanezt a gondolatkört vitte tovább Ürmösi József teol. magántanár és püspöki titkár, aki Transylvaniában egyike volt a legelső szövetkezeti apostoloknak, a „Szövetkezeti munka és ifjuság elhelyezkedési lehetősége" cimen rámutatott a szövetkezeti mozgalomnak még mindig eléggé föl nem ismert fontosságára, és a tanult ifjuság fontos munkavállalására, amellyel egyuttal elhelyezkedési lehetőséget is teremt önmaga számára. Ezt a tárgykört Pap István tanárjelölt előadása fejezte be: „Az unitárius főiskolai hallgatók elhelyezkedési lehetősége" cimü előadásával. Az előadó éles meglátással mutatott rá a kérdés fontosságára és az illetékes hatóságok közremüködésének fontosságára.

Julius másodikán, szombaton, a tárgykörünknek második része következett, amelynek keretében Dr. Nistor Virgil ügyvéd magyar nyelven: „A Romániában élő népcsoportok lelki kibékülésének feltételei" cimen tartott nagyon értékes előadást. Előadásának lényege az volt, hogy épen az egyházi ifjusági mozgalmak az általuk hirdetett emberi szeretet jegyében vannak hivatva arra, hogy a különböző faju és nyelvü népcsoportok lelki kibékülésének szolgálatába álljanak minden téren.

Előadások után a résztvevők vitacsoportokba vonultak vissza, ahol mindenki akadálytalanul elmondhatta véleményét az előadásokról és az azzal kapcsolatos kérdésekről, amelynek eredményeképen a következő javaslatok szürődtek le, melyet az ifjuság vezetősége az illetékes helyekre eljuttat:

1. Az ifjusági szervezet az alapszabályát módositsa a mai igényeknek megfelelőleg.

2. A szervezet kiépitésével kapcsolatban az egyházi főhatóság segélyével a központi irodát tartsa fenn, annak megfelelő helyiséget szerezzen és müködési körét bővitse ki.

3. A találkozó örömmel üdvözli a megalakult Munkaügyi Bizottságot és a központi iroda vezetését, valamint az egész ifjusági munka ügyeinek vezetését erre a bizottságra bizza; az eddigi választmány pedig, majd a találkozó előtt felülvizsgálja a bizottság munkáját.

4. Az ifjuság tudatában lévén a missziói munka fontosságának, a Munkaügyi Bizottság keretében önálló hatáskörrel Missziói Társulatot létesit, azzal a célkitüzéssel, hogy a missziói munkában résztvenni óhajtókat tömöritve az egyház keretében müködő Missziói Bizottsággal karöltve dolgozzanak és tárjanak uj területeket fel a missziói munka számára.

5. Egyuttal az ifjuság kéri az egyházi főhatoságot, hogy a lehetőség határain belül a bucureşti-i missziós egyházközségekbe a téli hónapokra gyakorló lelkésznövendéket küldjön ki,

aki az ottani lelkésznek segitségére lehet nehéz munkájában.

6. A találkozó a Munkaügyi Bizottság feladatává teszi, hogy a többi ujonnan megalakitott egyházközségeket (Câmpia-mezőségi, Uioara-ujvári, Bihor-bihari, Baraolt-baróti stb.) meglátogassa, módot és lehetőséget talál az ottan dolgozó ifju lelkészek támogatására.

7. A Munkaügyi Bizottság az egyházi főhatóság segitségével igyekezzék elhelyezkedési lehetőséget találni a végzett főiskolai hallgatóink számára, és mindenek előtt unitárius orvost igyekezzék unitárius falvakban telepiteni, egyuttal pedig pályaválasztási tanácsadással igyekezzék ifju testvéreink életpályaválasztását befolyásolni.

8. A Munkaügyi Bizottság rendszeres munkaterv alapján igyekezzék az ifjusági mozgalmat ujjáépiteni, kezdve a vasárnapi iskolától, látogassa meg köri és helyi tagozatokat, és a köri ifjusági napokon, melynek vezetőségét ezuton kérik, jelentsék be e napok dátumait, jelenjék meg, hogy a kapcsolat és állandó munka révén az ifjusági mozgalmunk végre uj mederben induljon el és képes legyen betölteni a hozzáfüzött reményeket.

Vasárnap délelőtt találkozói istentisztelet volt, amelyen Simén Dániel elnök prédikált, utána vallásos ünnepély volt a püspökség disztermében: Dr. Gündischné, Fogarassy Klára, Rostás Dénes, Márkos Albert, Fülöp Árpád és Sebe Ferenc közremüködésével. Ezzel az ünnepéllyel ifjuságunk XI. találkozója véget ért.

A szabad időt városnézés, sport, kirándulás stb. töltötték ki.

Az uj tisztikar, amelyre a fennebb vázolt munka megvalósitása vár a következő: elnök Csifó Nagy László, ügyvezető alelnök Erdő János, alelnök Nagy Klára, főtitkár Vörös István, jegyző: Kiss Viola, pénztáros: Imre Lajos, ellenőrök: Fülöp Árpád és Dézsi Zoltán. A Munkaügyi Bizottság kiegészitése pedig a vezetőségre van bizva. Választmány: Benczédi Márton, Gálfi Elek, Miklós István, Ütő Attila, Sükösd Pál, Kelemen Imre, Török Mihály, Rostás Dénes.

Az ifjusági találkozó azzal a reménnyel zárult be, hogy a jövő évben az eddigieknél több elvégzett munkáról tud beszámolni és nagyobb felkészültséggel és hivatástudattal fog dolgozni egyházáért és fajáért.

Házasság. Árkosi László, Árkosi Tamás esperes fia I. G. Duca-székelykereszturi főgimnáziumi tanár és Almási Rózsika Zălau-zilahi lakos julius hó 3-án tartották esküvőjüket a Zălau-zilahi ref. templomban. Az egyházi áldást Rázmán Mór Clujkolozsvári hitoktató lelkész adta rájok. Isten áldása és megáldó szeretete legyen az ifju házaspáron.

Bártfa, 1938. VII. 5.

Tekintetes szerkesztőség!

Szives figyelmüket felhivom a „Dunántuli Lutherszövetség kiadásában, Győrött megjelenő „Harangszó" cimü hetiközlöny 1938 junius 12.-i számára, melynek „Hány Istenünk van?" cimű vezércikkéből szószerint idézek:

„Az egy igaz Isten lényegére egy, személyére három . . . Ez a szentirás világos, határozott kijelentése . . . Ebből nem engedhetünk . . . Aki ezt tagadja, az vagy zsidó, vagy mohamedán, vagy **unitárius,** de **semmiképen sem keresztyén!**"

Kérdem: Hol jelentette ki a Szentirás, ha nem is világosan és határozottan, de akárcsak homályosan és burkoltan, hogy az Isten „lényegére egy és személyére három"? ? . . . És ha fentiek alapján az unitáriusok nem keresztények, akkor természetesen nem keresztény Pál apostol sem, aki (I. Korinth. VIII. 6.) azt vallja, hogy nékünk egy Istenünk vagyon, . . . és egy Urunk a Jézus Krisztus". És nem keresztények Jézusnak első tanitványai és követői sem, akik mégannyian egyetlen egy Istenben hittek, mig csak a konstantinápolyi zsinat 381-ben szótöbbséggel kimondotta a szentháromság tanát és dogmáját!

Maga az üdvözitő Jézus Krisztus hirdeti félreérthetetlenül az Isten egységét: „ez pedig az örökélet, hogy *tégedet egyedül esmérjenek lenni igaz Istennek* és akit elbocsátottál, a Jézus Krisztust. (Ján. ev. 17. 3.)"

És ezekután, 1938-ban: a Kapi Béla alapitotta — és az evangel. egyház korifeusainak égisze alatt megjelenő „Harangszó" az unitáriusokat nem ismeri el kereszténveknek.

Sajnálatos és szomoru vallási türelmetlenség!

A tekintetetes szerkesztőségnek kész hive:

Dr. Austerlitz Vilmos.

„A mi unitárius örökségünk." Ezt a cimet adta Dr. Wilbur a Pacific School for the Ministry lelkészképző intézet professzora annak a könyvnek, melyben a szabadelvü kereszténység történetét megirta. Az eredetileg angol nyelven irott könyv-

nek most jelent meg magyar kiadása Szent-Iványi Sándor teol. akad. tanár fordításában.

Az eredeti angol könyv 495 oldal. Magyar kiadása megvan toldva 89 oldalas függelékkel, 163 drb. képpel, a fordítónak itt-ott sorokra terjedő megjegyzéseivel s oldalszáma 429. Az Iratterjesztő mesterileg takarékoskodott betüvel, hellyel és pénzzel.

Mi is tehát a mi unitárius örökségünk? Milyen feleletet ad ez az uj, minden tekintetben figyelemreméltó könyv erre a kérdésre? A türelmetlenség üldöztetéseinek elszenvedése és a tiszta Jézusi kereszténységhez törhetetlen ragaszkodás leirásai követik egymást s adják meg a könyvben oldalról-oldalra a kérdésre a feleletet. A türelmetlenséggel, megalkuvással, sötétséggel szemben világosságot hirdető és magának életet követelő vallási eszme élet-halálharcának leirása ez a könyv.

A történetirásnak az a müvészi irója, aki a türelmetlenségnek is megnyugtató, elfogadható, emberi magyarázatát adja. (L. Servét esetét.) Olyan unitárius történetiró munkája ez a mű, kinek tudása és magasfoku itélőképessége az egész köteten át versenyre kelnek egymással. Irója az üldözés létjogosultságát el nem ismeri, mert aminek értéke maradandó, azt üldözés meg nem semmisiti, ami pedig könnyü, üres, sulytalan, az magától megsemmisül. Ezt a földtekén szétszort történelmet teszi szervessé és sokszor egyetlen mondatával hozza közel Wilbur mihozzánk.

A fordító Szent-Iványi tanár maga is járatos az unitáriusok világában. Szóval a történelem megtalálta irója és a könyv megtalálta fordítóját. Szent-Iványi olyan dolgokat fordit és ir, amiket nagyrészben, mint maga Wilbur szemeivel látott, füleivel hallott és kezeivel tapintott. Végén a könyv függelékében maga is történelmet ir. Megirja a szabadelvü kereszténységnek háboru utáni történetét, Megirja az unitárius misszió történetét s leirja a világ unitárius szórványait. S ha a misszionak ebből a leirásából megfogalmazzuk a misszió elméletét, itt is találkozunk a felfogás magasságában Wilburral. Nem csekély érdeme fordítónak 163 drb. képnek összegyüjtése s a kötetbe felvétele, ami a könyvet érdekesség tekintetében eddigi unitárus kiadványaink fölébe emeli.

A könyv tele van tanulsággal, erővel, élettel. Olvasása élvezetes, felemelő. Kapható az Unitárius Iratterjesztőnél.

Kiss Sándor.

Gyallay Domokos: Genoveva. „Genoveva" cimü műve első kiadása 6000 példányban elkelt s ezt a mi magyar egyszerü népünk fogyasztotta el. Most uj átdolgozásban, uj kiadásban kapja a magyar nép „Genovévá"-t. Stilusa, éppen mint a nép lelke, telve van jóizü humorral és érdekfeszitő fordulatokkal. Ez a könyv igazi értéke a népies, tehát a legszükségesebb irodalomnak. Minerva kiadása. *B. P.*

Olvasóinkhoz. A posta megköveteli, hogy a címzésnél a kisebb városokban is, ahol az eddig nem volt szokásban, az utca neve és házszám pontosan fel legyen tüntetve. Tisztelettel kérjük a turdai, deji, sighişoarai, I. G. Ducai, Tg. Săcuesci olvasóinkat, akiknek utca neve és házszáma nincs meg a címszalagon, sziveskedjenek a kiadóhivatalt (Cluj, Unitár. Koll.) értesiteni a pontos címről. *A lakásváltoztatást is kérjük azonnal bejelenteni.*

Angol vendégeink. A cluji egyházközségnek nagy öröme van, mert több érdemes unitárius lelkész vendége volt. Ezek között nevezetes *Twinn Kenneth és neje.* Twinn lelkész úr az Angliában tanult unitárius ifjaktól megtanult magyarul és ezen tanulásának eredményét be is mutatta azzal, hogy julius első vasárnapján magyar nyelven a cluji unitárius templomban óriási nagy közönség előtt prédikált. Az első eset, hogy angol lelkész magyar nyelven prédikáljon. Gordon Sándor, a nagy történettudós szintén tudott magyarul, a magyar könyveket olvasta, de nem prédikált magyarul. Twinn tisztelendő úr tehát úttőrő ezen a téren. A lelkész pár több egyházközséget meglátogatott s visszatért Angliába. A másik nevezetes esemény *Philipson* Wallacey-i tisztelendő úr és neje látogatása. Philipson úr Dr. Kiss Elek főjegyző úrnak volt Oxfordon tanulótársa. A magyar tanulóknak külföldön állandó jó támogatója, igazi barátja. Dr. Kiss Elek főjegyző társaságában julius hó 17-én meglátogatták Rimeteat-Torockót. Részt vettek az istentiszteleten, mely alkalommal Benczédi Domokos helybeli lelkész üdvözölte az angoi vendégeket s az angol vendégek szintén testvéri üdvözletüket fejezték ki. Istentiszteleten helybeli lelkész imádkozott és Dr. Kiss Elek főjegyző egyházi beszédet tartott. Philipson úrék Dr. Kiss Elek főjegyző társaságában meglátogattak több egyházközséget, köztük Cornești-t-Sinfalvát. Az angol lelkészpár igen jó benyomásokat nyert a látogatása alkalmával.

Pályázati hirdetés. Sz. 1201—1938. E. K. T. — E. K. Tanács a Teol. Akad. Igazgatóságának 165—1938 sz. előterjesztésére pályázatot hirdet a betöltésre kerülő rendszeres teológiai tanszékre. Az Akadémia szabályzata 54. §. 2-ik bekez-

dése szerint választhatók azok, akik teológiai tanári képesitő vizsgálatuk letevése előtt vagy után legalább 2 évig egyházi képesitésüknek megfelelő állást töltöttek be. Az Egyh. Főtanácshoz cimzendő folyamodások, amelyben a nős pályázók feleségük unitárius voltát is igazolni tartoznak, az Akadémia Igazgatóságához nyujtandók be *1938 évi augusztus hó 15-ig.* Az Unitárius Egyház Képviselő Tanácsának 1938 julius 13-án tartott üléséből. Cluj, 1938 VII. 15. *Dr. Kiss Elek*, e. főjegyző.

Lelkészi beiktató Sft.-Gheorghén. Fölemelő, meghitt ünnepe volt julius 10-ike a sfântulgheni—chileni unitárius egyházközség hiveinek. Ekkor foglalta el állását *Dr. Kovács Lajos*, kit Mélt. és Főtiszt. Dr. Varga Béla püspök ur rendes lelkésznek nevezett ki az emlitett társegyházközségekbe, miután a hivek választói jogukról lemondtak.

Az ifju lelkész jóhirneve és nagy képzettsége felcsigázta a várakozást. Már az állomáson nagy közönség gyült össze, melynek élén az egyházközség és nőszövetség kiküldöttjei meleg szavakkal üdvözölték és virágot nyujtottak át az uj lelkésznek, aki Braşovból barátainak és tisztelőinek nagyszámu kiséretében érkezett uj állomáshelyére.

A templom udvarának kapujában egy csöppnyi kislány virágcsokrot nyujtott át, majd beljebb az udvaron ujból megállitotta Dr. Fekete Sándor egyházközségi főgondnok és köri f. ü. gondnok a lelkésztársai és nagyszámu közönség kiséretében templomba igyekező ifju lelkipásztort és tartalmas, lelkes beszéddel üdvözölte őt az egyházközség nevében. A szeretetből fakadó üdvözlésekre Dr. Kovács Lajos ugy az állomáson, mint a templomudvaron meghatva válaszolt.

Az ünneplő gyülekezet nem fért be a templomba, de az egyházközség előre gondoskodott arról, hogy a kivülmaradottak is hallják az elhangzó beszédeket. A legszebb mezei virágokkal nagy izléssel feldiszitett templomban az egyházi ének elhangzása után Kovács Lajos brassói lelkész, esperes tartott rövid bevezető, a változott helyzettel foglalkozó beszédet, mely után Végh Benjámin tb. esperes felolvasta a püspöki kinevezést s az uj lelkész elfoglalta a szószéket. Szivből jövő imádkozás után nagy érdeklődéssel várt és hallgatott beköszöntő beszédében Luk. IX. 57—62 és XII. 35—40 versek alapján a Jézus követését és az Isten országát, valamint annak fontosságát tárgyalta, hogy milyen nagy dolog az, ha mindig vigyázva talál az Ur. Magasan szárnyaló és tiszta gondolataival, hivatásának s általában az igazi emberi életcélnak határozott megfogalmazásával, nemkülönben nyugodt és kifejező előadásával teljes mértékben meghóditotta első hallgatóit.

A beiktatást az egyházkör esperese, az uj lelkész édesatyja végezte, hivatásba vágó komoly tanácsokat is adva fiának. A beiktatás keretében értesültek sokan arról, hogy a több nyelvet beszélő, német, angol és francia teológiai fakultásokon éveken át tanult és teol. doktorátust szerzett ifju lelkipásztor

az unitárius egyház egykori nagynevü költő-püspökének, a székely népköltészet örökbecsü kincseit, a „Vadrózsák"-at gyüjtő Kriza Jánosnak a dédunokája, ami a különben is meglevő meleg rokonszenvet még jobban fokozta. Adja Isten, hogy a Kriza-szellem és lelkület kisérje pályáján.

A beiktatás után a háromszéki egyházkör lelkészei nevében Benedek Gábor kökösi lelkész, egyházköri jegyző mély érzésből fakadó, hatásos és baráti szavakkal köszöntötte az uj lelkészt s fogadta be az egyházkör lelkészei sorába. Azután sorra jelentkeztek a különböző felekezetek, városi és vármegyei hatóságok, a ref. Mikó Kollegium, a jótékony nőegylet, az unitárius egyházközség, nőszövetség és ifjusági egylet küldöttségei, kiknek bensőséges üdvözletét, melyeknek mindenike bizalmat és szeretetet sugárzott, román, magyar és német nyelven meghatva köszönte meg az ifjú lelkész.

Az ünnepély után közel 200 teritékes közebéd volt, melyen számos pohárköszöntő hangzott el, köztük Dr. Ferenczy Géza egyházi főgondnok tartalmas beszéde, ki a beköszöntő ünnepélyt megjelenésével tisztelte meg.

A jelenlevők azt a benyomást szerezték, hogy a sfântugheorgheni—chileni unitárius társegyházközség hivatása magaslatán álló és kiválóan képzett lelkipásztort kapott, Sft. Gheorghe város társadalma pedig olyan erőt, aki fajának és a közéletnek hasznos szolgálatokat tehet.

Jul. 17-én a chileni egyházközségben külön beköszöntő volt a hivek kivánságára, midőn a község népe szintén megtöltötte az ősi unitárius templomot. Itt Végh Benjámin beszolgáló lelkész üdvözölte a templom előtt az uj lelkészt, a templomban pedig Szabó András ref. lelkész egyházközsége, Oláh Sárika pedig az unitáriusok nevében, szép csokrot nyujtva át az uj lelkésznek, aki hálásan mondott köszönetet a szives üdvözlésekért. Beköszöntő után özv. Incze Istvánné házánál barátságos összejövetel volt. *Kacsó Sándorné.*

Lelkészválasztás Diciosânmartinban. Diciosânmartinban megtörtént a lelkészválasztás. Egyhanguan *Lukács Sándor* roaui lelkészt választották meg. A főt. Püspök úr kinevezte. Nem tudjuk még, hogy az ünnepies beköszöntő mikor fog megtörténni.

Gyallay Pap Zsigmond hosszabb idő óta Dániában, a földmivelés minta országában van s ottan nemcsak tanul, hanem tanit is, mert előadó Transylvan állapotokat ismertető kérdésben. Közelebbről Angliába, Manchester városába megy, hogy ott tovább folytassa tanulmányait. Manchester Anglia legnagyobb gyárvárosa, ott sok látni és tanulni való van s amellett az unitáriusoknak egyik középpontja. A kiváló ifjunak sok szerencsét kivánunk további tanulmányaihoz.

Nagy Zoltán papjelölt Manchesterből két évi szorgalmas tanulás után hazaérkezett julius hó közepén s egyelőre Aiudon kipiheni tanulása fáradalmait. Nagy Zoltán kiváló ered-

ménnyel fejezte be angliai tanulmányait; további tanulmányai és munkássága elé sok reménnyel néz az unitárius vallásközönség.

Teológiai Akadémiai évzáró. Az unitárius teológiai akadémia évzáró ünnepélyét 1938 junius 22-én d. e. tartották meg a kollégium disztermében. Ez alkalommal Ütő Lajos zenetanár vezetése mellett énekelt az ifjuság, imát mondott Vári Albert, teol. tanár, volt dékán. A jelenlegi dékán, Dr. Kiss Elek tartotta meg évzáró beszédét, amelynek folyamán kiemelte az elmult 1937—38. tanévnek nevezetesebb eseményeit a hallgatókra és az intézetre vonatkozólag egyaránt. Volt 25 rendes- és 5 rendkivüli hallgató. Az összes rendes hallgatók kollokváltak (egy betegsége miatt csak részben) s mind jelentkeztek vizsgára, amely vizsgák junius 23—25 között voltak. Mivel a hallgatók az elméleti tanulmányok terén nem voltak olyan jók, mint missziói tevékenységeikben, dékán figyelmeztette őket szellemi életük kimüvelésének a fontosságára, ami nélkül az unitárizmus nem állhat meg az élen. Végzett növendékeink, kik külföldön tartózkodtak, csak jó hirüket hallatták. Az évzáró végén Dr. Varga Béla főt. püspök ur szólott az ifjusághoz s kért áldást az eljövendő nyári tevékenységeikre is.

Istentisztelet Aradon és Timişoaran. Aradi és timişoara-i egyházközségeinkben a megalakulás után a második unitárius istentisztelet julius 10-én tartatott. Aradon fél 12 órakor az evangélikus templomban, melyet az aradi luteránusok nagyrabecsült püspöke keresztény testvéri készséggel bocsátott hiveink rendelkezésére, szépszámu hallgatóság jelenlétében Sigmond József Odorheiu-i lelkész prédikált, Komjátszegi Géza bihor-i lelkész egy fiut keresztelt. Az énekvezéri tisztet egyik kedves hivünknek neje Paál Jenőné urnő látta el kitünő hozzáértéssel és nagy szivességgel. Transilvániából ott tartózkodó másfelekezetü testvéreink is többen megjelentek az istentiszteleten. Hivek együttérzését igazolja nemcsak a szépszámu templomi közönség, hanem az a kedveshangulatu társas összejövetel is, melyre az Odorheiu-i lelkész és neje aradi tartózkodása alkalmából az uj egyhözközség érdekében folytatandó megbeszélésre készséggel gyülekeztek hiveink és barátaink Buzogány Márton hivünk kis kerthelyiségében. Fejlődő egyházközségünk ügye Jakab Géza és Halmágyi Samu irányitásában ugy hisszük, legjobb kezekben van arranézve, hogy feladatának megfeleljen. Ugyanezen napon délután mindkét lelkész Timişoarara utazott, hol szintén az evangélikus templomban tartott istentiszteleten Komjátszegi lelkész prédikált. Kár, hogy a délutáni jégeső a hivek egyrészét visszatartotta a templomból. Ám igy is szépszámban voltak jelen Timişoara-i unitárius testvéreink, kiknek vezetését Gothárd Áron gondnok afia, a köréje csoportosult lelkes ifju csapattal öntudatosan és buzgósággal intézi. Amilyen örömmel olvastuk annakidején ezen városokban élő hiveink tömörülését, ép oly jóleső érzéssel tapasztaltuk a megalakult egyházközségek életrevalóságát. Mindkettő megérdemli a leghathatósabb

támogatást, hogy ottani hiveink buzgó összefogása Isten segitségével megvalósitsa a legszebb reményeket. *Sigmond József.*

Tanulmányi eredmény a Cluj-i Unitárius Főgimnáziumban. Cluj-i főgimnáziumunkban az iskolai évet junius hó 27-én d. e. 11 órakor zárták be a szokásos iskolai ünnepély keretében. A tanulmányi eredmény a következő volt: Osztályoztak 175 tanulót, kik közül osztályismétlésre 4-en (2.29%), javitóvizsgálatra 47-en (26.85%) utasittattak. Összesen bukott 51 (29·14%). *Az V. osztályba való felvételi vizsgára* 20 tanuló jelentkezett. Sikerrel vizsgázott 16 (80%). *A juniusi bacalaureatusi vizsgáiatra* e sőizben állott 11, sikeresen vizsgázott 7 tanuló (63.64%). Ismételten állt vizsgára 6, átment 2 (33.33%).

Helyreigazitás. Lapunk legutolsó számában a cluji főgimnázium „Tájékoztató"-jában az *I. gimn. osztályra szóló felvételi vizsgák napja* tévesen volt közölve. *A helyes dátum 1938. szeptember 6-ika, délelőtt 10 óra.*

Az Odorheiu-i érettségi vizsgálat végső eredménye. Az Odorheiu-n működő érettségi vizsgálat bizottsága előtt a juniusi szakaszban öt intézetnek 100 tanulója jelentkezett vizsgára, akik közül 64-en tették le sikerrel az érettségit. Az általános osztályzatok sorrendjében az első helyet az Odorheiu-i „St. O. Iosif" állami liceum két tanulója: Hartwig István és Moisescu Constantin foglalják el 8,80 középjeggyel. Mint örvendetesen kiemelendő tényt közöljük, hogy az összes jelöltek közül a második és harmadik helyet az I. G. Duca-i Unitárius Főgimnázium tanulói: *Mező Álmos* 8,50 és *Pap Géza* 8,20 általános érdemjeggyel biztositották maguknak. A vizsgáztató bizottság nagy elismeréssel nyilatkozott az emlitett felekezeti intézet szóbelire jutott növendékeinek felkészültségéről. Ez elismerésnek bizonyitéka, hogy az I. G. Duca-i Unitárius Főgimnáziumnak szóbelire jutott növendékei *mindannyian* sikerrel tették le az érettségi vizsgát. Érettségire állott 15 növendék közül 4 ment át irásbelin (26,67%).

Ünnepélyes keretek között zárta be az 1937—38 iskolai évét a székely Unitáriusok Főgimnáziuma. Junius hó 25-én tartotta meg az I. G. Duca-i Unitárius Főgimnázium az intézet hatalmas tornacsarnokában szépszámu közönség jelenlétében évzáró ünnepélyét. Egyházi közének és *Ütő Lajos* főgimn. lelkésztanár magasszárnyalásu imája után *Elekes Domokos dr.*, az intézetnek ez iskolai év folyamán választott uj felügyelő-gondnoka mondott nemes gondolatokban gazdag ünnepélyt megnyitó beszédet. A közönség figyelmét mindvégig lekötő megnyitó után *Balázs Zsigmond* igazgató-tanár ismertette az iskolai év történetét beszámolójában, majd a jutalmak kiosztásánál lelkes szózatot intézett az „Orbán Balázs-dij" nyerteseihez és az egész tanulóifjuságkoz s megköszönve a társadalom nagylelkü támogatását és kihangsulyozva a kulturintézmény keresztény alapokon álló létjogosultságát, az iskolai évet ünnepélyesen bezárta.

A lélekemelő ünnepély egyházi közénekkel ért véget. Az évzáró ünnepéllyel egyidőben fejeződött be a főgimnázium *rajz- és kézimunka kiállitása* is, mely beszédes bizonysága volt egy öntudatos munkában eltöltött iskolai esztendőnek. A nagyszámu látogató közönség élvezettel gyönyörködött a tanulók helyenként igazán művészi szinvonalat elérő kézimunkáin és rajzain. E kiállitás megrendezése és a tanulók egész évi oktatásának eredményessége *Nagy Lajos* és *Bene József* szaktanárok lelkes munkáját dicséri.

Pályázati hirdetés. Az *I. G. Ducai unitárius fiu főgimnázium elöljárósága* pályázatot hirdet az 1938/39 iskolai évre a következő helyettes tanári és bennlakási felügyelői állásokra: 1. Román főszak, lehetőleg magyar vagy latin mellékszakkal. 2. Latin főszak görög mellékszakkal. 3. Francia főszak magyar mellékszakkal. 4. A megválasztandó tanároknak kötelezettségeit és javadalmait az unitárius egyházban érvényes rendeletek állapitják meg. Pályázhatnak elsősorban unitárius vallásu, legalább licenta vizsgával és teljes pedagogiai szemináriumi végzettséggel rendelkező olyan férfi tanerők, akik a katonai szolgálatnak már eleget tettek. *Pályázati határidő 1938 augusztus hó 1.* Pályázni óhajtók a Főgimnázium Elöljáróságához címzett és a törvény által előirt okmányokkal felszerelt kéréseiket a Főgimnázium Igazgatóságához a jelzett időpontig nyujtsák be. Az intézet bennlakásához szükséges két, lehetőleg lelkészjelöltfelügyelő is. Javadalmazásuk a teljes ellátáson kivül az egyházi főhatóság által megállapitott pénzfizetés. Az állások folyó év szeptember 1-én elfoglalandók. I. G. Duca, 1938 julius 9.

Az Unitárius Főgimnázium Elöljárósága.

Hirdetés. *Veszek* Körösfői Kriesch Aladár: *A vallásszabadság kihirdetése a turdai országgyülésen 1568.* tárgyu műlapot jó állapotban. Cim a kiadóhivatalban.

Pályázati hirdetés. A Cluji Unitárius Vasárnapi Iskola vezetősége pályázatot hirdet egy karácsonyi és egy közönséges gyermekszindarab irására. A pályadij 500 lej; határidő 1938 évi szeptember hó 15. A pályamunkák Erdő János hitoktatólelkész, Cluj, Calea Marechal Foch No. 11. cimére küldendők.

Nyugtázás helyszüke miatt a jövő számra maradt.

Az Unitárius Közlöny előfizetési ára évi 36 lei. A D. F. E. évi rendes tagsági dija 60 lej. A D. F. E. örökös alapitói dija 1000 lej. A rendes- és alapitó-tagok egyleti tagsági jogaik gyakorlása mellett kapják az Unitárius Közlönyt is. Az előfizetési dij csak a Közlönyre jogosit. Kivánatos tehát, hogy mindenki lépjen be az egylet tagjai sorába s dijait rendezze. Egyleti jogait csak az gyakorolhatja, aki tagsági dijait rendezte. Előfizetés külföldre 90 lej. Minden pénzküldemény Gálfi Lőrinc pénztáros cimére küldendő Cluj, Calea Marechal Foch 12.

Az „Unitárius Közlöny" megjelenik havonta.

Felelős szerkesztő: Benczédi Pál, Cluj, Colegiul Unitarian.

Tipografia „Pallas" könyvnyomda Cluj, Strada Vlăhuța 3.